

УДК 371.321.5

Сучасна освіта у структурі сталого розвитку підприємств аграрного бізнесу

Руслана Левкіна,
доктор економічних наук, професор,

Артур Левкін,
кандидат технічних наук, доцент,

Альона Ряснянська,
кандидат економічних наук,
Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка

Розвиток освіти та виховання з використанням методичних принципів орієнтації на збереження здоров'я, довкілля та сталий спосіб життєдіяльності має важливе практичне значення, перш за все, у тих сферах виробництва, які впливають та одночасно залежать від стану навколишнього середовища та якості природних ресурсів. Мова йде про розвиток агропродовольчої сфери та її суб'єктів, який є головною передумовою вирішення цілої низки питань економічного, соціального та екологічного характеру. При цьому особливості сучасного виробництва у агропродовольчій сфері та усіх галузей, що входять до її складу, потребують створення ефективного організаційно-економічного механізму стабілізації їх розвитку [1, 2].

До складу такого механізму належать цільовий, ресурсний, методичний та факторний блоки. І саме методичний блок призначений для впливу на факторний за допомогою освіти та виховання, які орієнтовані на здоров'я, довкілля та сталий спосіб життєдіяльності. Звичайно низка допоміжних заходів дозволяє протягом життя людини впливати на її свідомість Це: тренінги; семінари, які пропагують

екологічні принципи життєдіяльності та направлені на зміну смаків, манер, звичок; захист та розвиток інституту сім'ї. Серед ринкових хотілося звернути увагу на ті, що формують попит на екологічно чисту і безпечну продукцію та послуги, а серед фінансово-економічних та організаційно-адміністративних — ті, що сприяють розвитку екологічно орієнтованого підприємництва (податкові преференції, страхування ризиків, екологічний аудит, прозорість сертифікаційних процедур тощо). Формування саме ресурсного блоку, до складу якого входять внутрішні та зовнішні інвестиції; державне фінансування; державні та міжнародні гранти; наукові ресурси, дозволяє ефективно використовувати систему державних програм, державних стратегій, нормативно-правових актів, спрямованих на стимулювання та підтримку сприятливих та стабільних умов для розвитку найбільш ефективних форм аграрного виробництва і його інтеграції з фінансовим капіталом [3].

Зважаючи на системний характер організаційно-економічного механізму сталого розвитку, протікання процесів розвитку повинно відповідати певним принципам, імплементація яких має фор-

мувати закономірності та визначати періодизацію змін в діяльності суб'єктів економічних відносин. Він є багатоплановим, багатоаспектним, а тому його дослідження необхідно здійснювати на основі синтезу різних теорій. Системність механізму розвитку підприємства на мікрорівні полягає у збалансуванні виробничої, управлінської, дослідної компонент, що відіграють провідну роль у його функціонуванні. Детальне дослідження процесу формування та вдосконалення вказаних компонентів дозволило дійти висновку про первинну роль освіти у цьому (як середньої, так і вищої освіти) [4–6].

Проте, не зважаючи на наявність висококваліфікованих кадрів, унікальної науково-виробничої бази, статистичні дані свідчать про низький рівень використання інноваційних розробок, в тому числі, екологічних, у агропродовольчій сфері виробництва України. Така ситуація вимагає формування методичних підходів до освіти, яка дозволяє виховати екологічно свідому та екологічно орієнтовану людину [7].

Екологічна компетентність на сучасному етапі розглядається як один з проявів мудрості керівника суб'єкта аграрного бізнесу. Перегляд етичних якостей сучасної людини, що відбувається під впливом екологічної ситуації, забезпечує тим самим вихід на перший план таких рис, як відповідальність, зваженість, здатність зрозуміти та оцінювати кожний фрагмент природного середовища. На перший погляд оптимальною передумовою для розвитку людини повинен бути оптимізм та впевненість у майбутньому. Проте, як виявляється, оптимізм, особливо необґрунтований, може гальмувати духовний розвиток і навіть руйнувати його. Тому періодично виникаюча проблема у перегляді власних поглядів, у переосмисленні цінностей веде до зміни світогляду та усвідомленню наслідків людської діяльності.

Саме екологічна освіта надає можливості щодо зростання екологічно свідомості населення. Можливо існують інші

шляхи виходу з кризи, але будь-який з них пов'язаний зі зміною ставлення до природи та використанням в якості основних показників ефективності не економічні, а екологічні.

Екологічна освіта представляє собою комплексну систему заходів, спрямованих на реалізацію стратегії подальшого розвитку суспільства на принципах сталості. Сенс в тому, щоб, не відкидаючи розвитку в цілому, стабілізувати її за рахунок порівняно м'яких механізмів, збереження біорізноманіття [8]. Тобто мова йде про новий виток впливу людини на природу, що якісно відрізняється від попередньої історії людства. Цей шлях зажадає нових знань, вироблення з їх допомогою нових принципів існування і колективної волі для їхньої реалізації. Тому значна роль у цьому сценарії приділяється так званій «екологічній парадигмі» сучасної освіти. На нашу думку, вона являє собою механізм передачі знань від покоління до покоління, що формує світоглядні основи суспільства і створює передумови для його діяльності [9].

Даний процес наразі здійснюється стихійно, тому завдання освіти полягає у використанні його для руху суспільства в потрібному напрямку. В сучасних умовах необхідно максимально розкрити особистість кожної людини, створити можливості для розвитку творчого потенціалу. Таким чином, в цілому система освіти є найважливішою частиною прагнення людства до збереження природи та виживання. Загальновизнаним постулатом виступає необхідність вироблення комплексної стратегії виживання людства. Стратегія повинна стосуватися всіх сфер життя людей. У її рамках доведеться змінювати систему суспільних і міждержавних відносин, шкалу цінностей. У ході освітньої діяльності важливу роль відіграє проект випереджаючої освіти та проект виховання в людині нерушимої поведінки.

Переорієнтація освіти у вищих навчальних закладах повинна відштовху-

ватися від включення окремої екологічної інформації в традиційні дисципліни та вивчення питань охорони навколишнього середовища в спеціально виділених дисциплінах до формування комплексних екологічних знань у різних навчальних предметах, та їх інтегрування в рамках фахового напрямку. Кінцева мета екологічної освіти — формування особистості вільної і відповідальної за своє існування.

Зростання впливу непередбачуваних ризикованих ситуацій природного походження на ефективність діяльності підприємств аграрного бізнесу сприяє збільшенню уваги до запровадження у аграрне виробництво та аграрну освіту названих принципів екологічної освіти, її основних компонентів. Саме принцип випереджаючої освіти дозволяє на найвищому рівні ефективності впливати на діяльність підприємства, індивідуальну структуру його організаційно-економічного механізму сталого розвитку та потенційні можливості до розвитку.

Література

1. Амбросов В.Я. Економічні умови відтворення сучасних агроформувань : Збір. наук. праць. — Т.5 — Харків : ННЦ ІАЕ, 2010. — 477 с.
2. Левкіна Р.В. Стратегічне управління виробничою діяльністю підприємств овочівництва: теорія, методологія, практика : монографія. — Херсон : Гринь, 2013. — 320 с.
3. Левкіна Р.В., Левкін А.В. Імідж підприємств на ринку екологічно чистої продукції // Актуальні проблеми інноваційної економіки. — 2016. — № 2. — С. 67-70.
4. Левкіна Р.В. Особливості ціноутворення на органічну аграрну продукцію / Р.В. Левкіна, А.В. Левкін, Я.М. Котко // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільськ. господарства ім. Петра Василенка. — 2016. — № 7. — С. 26-34.
5. Левкіна Р.В. Кредитно-модульна система вищої освіти як інструмент формування компетенцій у студентів / Р.В. Левкіна, В.Ю. Цуканов, А.В. Левкін // Новий колегіум. — 2017. — № 2. — С. 40-42.
6. Левкіна Р.В. Проблемні аспекти участі підприємств-виробників овочів на органічному ринку // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка АПК і природокористування». — Харків : ХНАУ, 2013. — № 7. — С. 119-126.
7. Веклич О.О. Економічний механізм екологічного регулювання в Україні. — К., УІНСІР, 2003. — 89 с.
8. Котикова О. І. Система управління якістю підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс] // Інноваційна економіка. — 2012. — № 10 (36). — С. 3-6. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2012_10/3.pdf.
9. Котикова О. І. Методологічні підходи до формування концепції стійкого розвитку [Електронний ресурс] // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — Миколаїв, 2009. — Вип. 2 (49). — С. 42-47. — Режим доступу: [http://www.mnau.edu.ua/vestnik/visnik_2009-2\(49\).pdf#page=42](http://www.mnau.edu.ua/vestnik/visnik_2009-2(49).pdf#page=42).

24.01.2018